

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD
REPUBLIKE SRPSKE
BANJALUKA
Broj: 80 0 I 061957 17 Rev
Dana, 26.10.2018. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija ovog suda Biljane Tomić, kao predsjednik vijeća, Violande Šubarić i Senada Tice, kao članovi vijeća, u pravnoj stvari tužitelja M.G. iz B., kojeg zastupa B.L., advokat iz B., protiv tuženog D.I. iz B., kojeg zastupa P.J., advokat iz B., radi duga, vrijednost spora 72.000,00 KM, odlučujući o reviziji tuženog izjavljenoj protiv presude Okružnog suda u Bijeljini broj 80 0 I 061957 16 Gži od 25.01.2017. godine, na sjednici vijeća održanoj dana 26.10.2018. godine, donio je

PRESUDA

Revizija se odbija.

Obrazloženje

Prvostepenom presudom Osnovnog suda u Bijeljini broj 80 0 I 061957 15 P od 25.05.2016. godine obavezan je tuženi da tužitelju na ime duga po osnovu zajma isplati novčani iznos od 72.000,00 KM, sa zakonskom zateznom kamatom na iznos od 50.000,00 KM počev od 01.03.2012. godine, na iznos od 10.000,00 KM počev od 07.01.2012. godine i na iznos od 12.000,00 KM počev od 01.11.2013. godine, sve do isplate, kao i da tužitelju nadoknadi troškove parničnog postupka u iznosu od 4.685,00 KM.

Drugostepenom presudom Okružnog suda u Bijeljini broj 80 0 I 061957 16 Gži od 25.01.2017. godine žalba tuženog je odbijena i potvrđena prvostepena presuda, te su odbijeni i zahtjevi parničnih stranaka za naknadu troškova žalbenog postupka.

Blagovremeno izjavljenom revizijom tuženi pobija drugostepenu presudu zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da se osporena presuda preinači i odbije tužbeni zahtjev tužitelja ili da se ista ukine i predmet vrati na ponovno suđenje.

U odgovoru na reviziju tužitelj predlaže da se revizija odbije kao neosnovana.

Revizija nije osnovana.

Predmet ovog spora je zahtjev tužitelja da se obaveže tuženi da mu na ime duga po osnovu zajma, isplati novčani iznos od 72.000,00 KM, sa zakonskom zateznom kamatom.

Tokom postupka kod prvostepenog suda utvrđeno je slijedeće činjenično stanje: da je prema potvrdi o preuzimanju novca od 01.03.2011. godine toga dana tužitelj pozajmio tuženom

iznos od 25.565,00 evra, što po zvaničnom kursu iznosi 50.000,00 KM, a da se tuženi obavezao da navedeni iznos vrati tužitelju do 28.02.2012. godine; da je prema potvrdi o preuzimanju novca od 03.12.2011. godine, tužitelj toga dana pozajmio tuženom iznos od 5.112,92 evra, što po zvaničnom kursu iznosi 10.000,00 KM, a tuženi se obavezao da taj iznos vrati tužitelju 06.01.2012. godine; da je prema potvrdi o preuzimanju novca od 06.02.2013. godine tužitelj navedenog dana pozajmio tuženom iznos od 12.000,00 KM, a tuženi se obavezao da mu tu pozajmicu vrati do 31.10.2013. godine; da iz nalaza vještaka grafološke struke L.G. proizlazi da je na potvrdi od 17.08.2012. godine autentičan potpis tuženog, da je na potvrdi o preuzimanju novca od 03.12.2011. godine autentičan potpis tužitelja, odnosno da su i na dvije ostale potvrde od 01.03.2011. godine i 06.02.2013. godine autentični potpisi tužitelja i tuženog; da je tužitelj vlastitu bjanko mjenicu izdatu od tuženog dana 06.02.2013. godine u B. pod brojem RS 421610705 protestovao kod Osnovnog suda Bijeljina dana 24.10.2014. godine pod brojem 80 0 V 061591 14 V; da je tužitelj saslušan kao parnična stranka tvrdio da mu tuženi nije vratio pozajmljeni novčani iznos od 72.000,00 KM koji je predmet ovog spora, dok je tuženi izjavio da je od tužitelja pozajmio navedene iznose, odnosno izjavio je da je vjerovatno tačno da je od njega pozajmio ukupno 72.000,00 KM ali mu je vratio ne samo predmetnih 72.000,00 KM, već da je vratio i veći novčani iznos i to da je siguran da mu je vratio ukupno 77.000,00 KM; da iz iskaza svjedoka V.M. i R.P., saslušanih na prijedlog tuženog, slijedi da isti ne mogu sa sigurnošću potvrditi navode tuženog da je tužitelju vratio sporni dug, jer su njihova saznanja posredna i dobijena su od tuženog, a ovim svjedocima nisu poznati detalji iz predmetnog ugovornog odnosa o pozajmici koji je zaključen između tužitelja i tuženog.

Iz stanja spisa prvostepenog suda proizlazi: da je na prijedlog tražioca izvršenja M.G., rješenjem o izvršenju broj 80 0 I 061957 14 I od dana 26.02.2015. godine Osnovni sud u Bijeljini dozvolio predloženo izvršenje protiv izvršenika D.I., radi naplate potraživanja tražioca izvršenja u iznosu od 72.000,00 KM, sa zakonskom zateznom kamatom počev od dana podnošenja prijedloga do isplate, troškova protesta mjenice u iznosu od 930,00 KM i troškova izvršnog postupka, na osnovu mjenice broj RS 421610705; da je protiv tog rješenja izvršenik izjavio prigovor nakon čega je rješenjem Osnovnog suda u Bijeljini broj 80 0 I 061957 14 I od 15.07.2015. godine izvršenje odgođeno i odlučeno da se prijedlog za izvršenje ima smatrati tužbom i da će izvršenje biti nastavljeno na prijedlog tražioca izvršenja nakon pravosnažnosti odluke parničnog suda, ako tražilac izvršenja uspije s tužbom; da je nakon toga tužitelj podneskom od 14.09.2015. godine uredio tužbu tako da postavljenim tužbenim zahtjevom traži da se obaveže tuženi da mu na ime duga po osnovu zajma, isplati novčani iznos od 72.000,00 KM, sa zakonskom zateznom kamatom.

Kod ovakvog stanja stvari prvostepeni sud nalazi da među parničnim strankama nije sporna činjenica da je tužitelj pozajmio tuženom ukupno 72.000,00 KM (da su tužitelj i tuženi bili u obligaciono-pravnom odnosu po osnovu ugovora o zajmu), te da iz izvedenih dokaza proizlazi da tuženi po proteku roka za vraćanje novčanih iznosa navedenih u svakoj od potvrda o preuzimanju novca nije vratio tužitelju te pozajmljene iznose, da nisu osnovani navodi tuženog da predmetne pozajmice predstavljaju zelenaški pravni posao, kao i njegov prigovor zastarjelosti spornih potraživanja, na temelju čega je zaključio da tužitelj u smislu odredbi članova 557. i 562. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima ("Službeni list SFRJ" broj 29/78, 39/85 i 57/89, te "Službeni glasnik Republike Srpske" broj 17/93, 3/96 i 39/03, u daljem tekstu: ZOO) osnovano zahtijeva od tuženog isplatu duga u traženom iznosu. Cijeneći da je tužba podnesena u roku iz člana 371. ZOO odbio je kao neosnovan prigovor zastarjelosti potraživanja tužitelja istaknut od strane tuženog, a na iznos glavnog duga tužitelju je dosudio zakonsku zateznu kamatu primjenom odredbe člana 277. istog zakona.

Drugostepeni sud je prihvatio činjenična utvrđenja i pravne zaključke prvostepenog suda pa je žalbu tuženog odbio kao neosnovanu i potvrdio prvostepenu presudu.

Neosnovano se revizijom osporava pravilnost i zakonitost pobijane presude tvrdnjama da je ovdje riječ o mjeničnom sporu i da je predmetni ugovor o zajmu ništav kao zelenaški ugovor.

U konkretnom slučaju predmetna parnica je započeta prijedlogom za izvršenje na temelju vjerodostojne isprave, mjenice broj RS ..., radi naplate novčanog iznosa od 72.000,00 KM, te je prvostepeni sud, rješenjem broj 80 0 I 061957 14 I od dana 26.02.2015. godine, dozvolio predloženo izvršenje. Po izjavljenom prigovoru na rješenje o izvršenju, rješenjem prvostepenog suda od 15.07.2015. godine, izvršenje je odgođeno i postupak je nastavljen po odredbama parničnog postupka kao po tužbi. U nastavku postupka tužitelj je tužbu uredio podneskom od 14.09.2015. godine, tako što je kao tuženog označio D.I., te iznio činjenice na kojima je utemeljio zahtjev u parnici, tako da se, kao osnov njegove obaveze pozvao na ugovor o zajmu. Kod tih činjenica tužitelj je ostao i tokom postupka, te je u svrhu dokazivanja osnovanosti tužbenog zahtjeva izveo dokaze čitanjem potvrde o preuzimanju novca od 01.03.2011. godine iz koje proizlazi da je toga dana tužitelj pozajmio tuženom iznos od 25.565,00 evra što po zvaničnom kursu iznosi 50.000,00 KM, potvrde o preuzimanju novca od 03.12.2011. godine, prema kojoj je tužitelj toga dana pozajmio tuženom iznos od 5.112,92 evra što po zvaničnom kursu iznosi 10.000,00 KM i potvrde o preuzimanju novca od 06.02.2013. godine prema kojoj je tužitelj toga dana pozajmio tuženom iznos od 12.000,00 KM, te čitanjem mjenice broj: RS421610705.

Imajući u vidu navedeno, predmetni parnični postupak nije nastavljen kao mjenični spor, jer isplata zahtjevanog iznosa nije zatražena na temelju predmetne mjenice (na temelju koje je postupak izvršenja započet), bez obzira što je u dokaznom postupku kao jedan od dokaza čitana i mjenica, već na temelju osnovnog posla - ugovora o zajmu. Stoga je, suprotno tvrdnji revidenta, pravilan zaključak nižestepenih sudova da je kod uređenja tužbe došlo do promjene pravnog osnova iste i da mjenica više nije osnov za vođenje predmetnog postupka, već jedan od dokaza kojima se dokazuje visina potraživanja.

Kod takvog stanja stvari neosnovane su sve revizione tvrdnje da je osporena odluka donesena uz pogrešnu primjenu materijalnog prava na temelju odredbi ZOO, kao i da je predmetna parnica mjenični spor u kojem je sud trebao isključivo primijeniti odredbe Zakona o mjenici.

Odredbom člana 141. ZOO propisano je da je ništav zelenaški ugovor. Prema stavu 1. te zakonske odredbe pojam zelenaškog ugovora se temelji na dva kumulativno postavljena uslova: objektivnom-za koji je potrebno ustanoviti očiglednu nesrazmjenu između činidbe i protivčinidbe i subjektivnom-prema kojem ta nesrazmjera proizlazi iz nekog subjektivnog stanja drugog ugovornika i to stanja nužde, teškog materijalnog stanja, nedovoljnog iskustva, lakomislenosti ili zavisnosti. Za postojanje zelenaškog ugovora potrebno je utvrđenje namjere ugovornika koji iskorištava tešku situaciju drugog ugovornika da on koristi neke od subjektivnih momenata navedenih u pomenutoj zakonskoj odredbi i da na osnovu toga ugovori za sebe ili neko treće lice ostvari korist koja je u očiglednoj nesrazmjeri sa onim što je on dao ili učinio ili se obavezao da to da ili učini. Iz pomenutog proizlazi da je zabrana zelenaških ugovora povreda načela jednake vrijednosti davanja (član 15. ZOO), ali i povreda načela savjesnosti i poštenja (član 12. ZOO) i dobrih poslovnih običaja (član 21. ZOO). Prema sudskoj praksi u primjeni pomenute zakonske odredbe zelenaški ugovor je posmatran kao ugovor koji

je protivan izričitoj zakonskoj zabrani, ali i kao ugovor koji je protivan odgovarajućim moralnim normama. Prema stavu 2. iz odredbe člana 141. ZOO predviđena je sankcija ništavosti za ovaj ugovor, tako da je svaka strana dužna da vrati drugoj sve ono što je primila po osnovu takvog ugovora (član 104. ZOO).

U konkretnom slučaju iz utvrđenog činjeničnog stanja u ovoj parnici, koje ne može biti predmet pobijanja u ovom revizionom postupku prema izričitoj zabrani propisanoj odredbom člana 240. stav 2. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik Republike Srpske”, broj: 58/03 do 61/13, u daljem tekstu: ZPP), odnosno iz izjave tuženog saslušanog kao parnična stranka proizlazi da je on u spornom periodu 2011. do 2013. godine bio zaposlen, da je bio vlasnik preduzeća koje se bavilo rezanjem i prodajom drvene građe i da smatra da je njegovo materijalno stanje bilo dobro, zbog čega je pravilan zaključak nižestepenih sudova da se tužitelj prilikom zaključenja ugovora o zajmu nije koristio stanjem nužde tuženog, jer tuženi nije bio ni u teškom materijalnom stanju, a nije bio ni nedovoljno iskusan, jer je pored obavljanja poslova u svom preduzeću obavljao i rukovodeće poslove u preduzeću G T B. Iz predmetnih potvrda o preuzimanju novca od 01.03.2011., 03.12.2011. i 05.02.2012. godine ne proizlazi da su parnične stranke ugovorile obavezu tuženog da tužitelju plaća bilo kakvu kamatu na pozajmljene novčane iznose, pa stoga na osnovu spornog ugovora tužitelj nije ugovorio za sebe ili neko treće lice ostvarenje koristi koja je u očiglednoj nesrazmjeri sa onim što je on dao ili učinio ili se obavezao da to da ili učini.

Imajući u vidu naprijed navedeno pravilan je zaključak nižestepenih sudova da ugovor o zajmu zaključen između tužitelja i tuženog nije ništav na temelju odredbe člana 141. ZOO, jer za to, suprotno tvrdnji revidenta, prema utvrđenom činjeničnom stanju nisu ispunjeni objektivni i subjektivni uslovi propisani tom zakonskom odredbom.

Ni ostali revizionski navodi nisu od uticaja na pravilnost i zakonitost pobijane odluke.

Radi svega iznijetog, ovaj sud je primjenom odredaba člana 248. u vezi sa članom 456. a) ZPP reviziju tuženog odbio kao neosnovanu.

Predsjednik vijeća
Biljana Tomić

Za tačnost otpravka ovjerava
rukovodilac sudske pisarnice
Amila Podrašćić